

KMETOVOALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah šte. 3.

Št. 13. V Ljubljani, 15. julija 1895. Leto XII.

Obseg: Prenašanje in prevažanje čebel. — Hud sovražnik pri hiši. — Poučilo o pojavih, s katerimi se kaže svinjska kuga. — Strnišča kaže kar najhitreje podorati. — Deset zapovedij o vzgoji žrebet v prvem letu. — Zdravljenje hirajočega češpljevega drevja. — Kako skrbeti za zdravje domačih živalij po leti — Razne reči. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

Prenašanje in prevažanje čebel. *)

Malokteri uljnjak leži tako ugodno, da bi čebele imele spomladi, poleti in jeseni dobro pašo. Po nekterih krajih je veliko cvetočega vresja, črešenj in drugega sadnega drevja, primanjkuje pa z deteljo in ajdo obsejanih njiv; drugi kraji imajo veliko ajde, esparzete in lucerne, a nič vresja in malo sadnega drevja.

Čebelar, kateri stanuje v kraju z manj ugodno pašo, si lahko pomaga, če prenaša ali prevažajo svoje čebele v kraje z boljšo pašo. Pri nas prenašajo ali prevažajo čebele večinoma le v vresje ali v ajdo, a prav tako bi jih smeli prenašati ali prevažati tudi na prostrana deteljišča, v kostanjeve gozde, lipove loge i. t. d. Za prevažanje čebel velja pravilo: ako kraj, v katerem čebelarimo, nima dobro pomladanske paše, prepeljimo jih spomladi, ako je pa poleti pri nas slaba paša, prepeljimo jih v tem času, ako nam je znan kraj z dobro pašo.

V gorske kraje s slabimi poti prenašajo ulje navadno moški in ženske na stolu podobnih nosilih (pod. 28.) na ajdo, v kraje z lepimi cestami pa jih prevažamo na vozeh z gugavimi nosili „legnarji“, na ktere počez polagamo ulje, navadno v 3 ali 4 vrstah.

*) Iz ravnokar dotiskane knjige »Čebelarstvo«, katero je spisal J. Černe. Černetov rokopis je nagradil vis. kranjski deželni odbor, knjigo pa je založila c. kr. kmetijska družba kranjska in jo bo izdala še ta mesec.

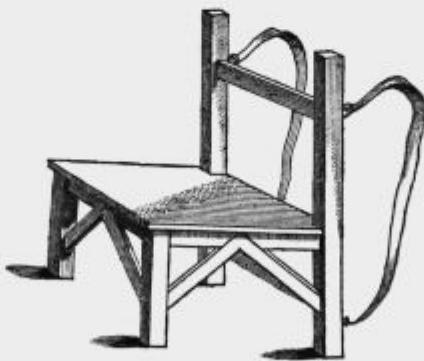
Vozovi za prepeljavanje čebel se pripravijo tako le:

Na navaden voz se denejo najprej nosila (legnarji), ktera imajo 4 pokonci stoječe, po 32 cm dolge drogove, ti pa na vrhu pritrjene verižice (pod. 29.). Drogovi morajo biti podprti s poševno položenimi železnimi drogovi in pritrjeni na spodnja nosila. Na verižice se obesijo s kljukicami opravljena druga nosila, ktera prosto visé na njih (pod. 30.).

Kadar se približa čas prevažanja, je treba najprej ulje pregledati. Težke, popolnoma z medom napolnjene sate odvezamo in jih nadomestimo s praznimi, nečebelnim uljem pa dodamo iz močnih uljev bolj godne zalege. Predno obesimo sate z zalego v ulj, pobrišemo čebele z mokrim peresom v stari ulj. Nató pritrđimo vse premične dele: končnice, steklena vratca, posebno pa okvirčke, tako da se ne premiksjo pri vožnji. Steklena vratca pritrđimo z zagozdami, okvirčke pa z latvo, katero položimo med njih zgornje deščice in pokrov.

Predno naložimo ulje na voz, jim moramo žrelo zadeliti s prevotljeno pločevino ali pa s smrekovimi vejicami, da ne morejo uhajati čebele. Večkrat počivajo čebele na bradi; te je treba z dimom pregnati v ulj, a paziti moramo, da dim ne pride vanj. Da se medpotoma čebele ne zadušé, odprimo tudi z mrežo zadetano veho na zadnji končnici.

Ulje polagamo na zgornja nosila počez, trdo drug tik drugega, in jih dobro z vrvmi pritrđimo na nja.

Pododa 28.

Čebele prepeljujemo po noči. Voziti je počasi, posebno po grdih potih. Najbolje je, da voz spremlja čebelar sam. Med vožnjo je večkrat postati in poslušati, če ta ali oni ulj preveč ne šumi. To je znamenje, da mu je prevročje. Takemu pomagamo, če mu snamemo eno končnico. Seveda jo je treba takoj, ko se začne daniti, zopet zapreti.

Ako je kraj, kamor mislimo čebele prestaviti, toliko oddaljen, da ne moremo v eni noči priti do njega, se po dnevu ustavimo, voz zapeljemo v stran in odpremo žrela, da se čebele izpreletavajo, dokler je dan. Dalje potujemo še le prihodnjo noč. V novem uljnaku postavimo ulje, ako je le mogoče, v tistem redu, kakor smo jih imeli doma; potem odpremo žrela in zadelamo z deščico luknjo v zadnji končnici. Ker se večkrat na potovanju od trga kak satek, je zelo potrebno pogledati tudi v ulje, odtrgane satke iz njih pobrati in, če bi jih bilo veliko, pritrditi jih zopet na okvirčke in jih nazaj dejati. V starem ulju delajo čebelarji kozice, ktere toliko časa podpirajo odtrgane satke, da jih čebele zopet pritrdijo na pokrov. Kozice se naredo tako le: Vzame se tako dolga deščica, kakor je ulj širok, ter nekoliko širša, nego je satek debel. Vanjo se

napravijo štiri luknje, skozi ktere se vtaknejo paličke toliko narazen, da moremo odtrgane satke vtakniti med nje.

Ako hočemo tako kozico postaviti v star ulj, treba ga je obrniti narobe in odpreti, satnik v kozici postaviti na staro mesto, potem ulj zapreti in ga zopet postaviti na prejšnje mesto. V novem ulju pa odtrgane sate položimo z deščico in jih z motvozom pritrdimo k okvirčku.

Hud sovražnik pri hiši.

Kteri človek neki nima sovražnikov, ki so se tako rekoč zakleli greniti mu življenje? Dokler se bodo v človeškem srcu porajale nevošljivost, častiželjnost, hinavščina, želja po maščevanju in druge take slabosti, dotlej se bodo tudi ljudje medsebojno sovražili ter si grenili življenje. Toda sovražniki niso še najhujše zlo; mi se jih manj bojimo, kakor hinavskih prijateljev, katerih naj bi nas obvaroval Bog. Celo pregovor pravi: „Veliko sovražnikov, velika čast!“

Kmet ima veliko krdelo sovražnikov, ki mu napravijo marsiktero bridkost. Ne glede na osebne nasprotnike, na pr. na slabega soseda v vasi, na goljušivega mejaša in na druge take prijatelje, ima opraviti s hudimi sovražniki, ki mu povzročajo občutno škodo. Tu imamo v mislih vso golazen in mrčes, ki ugonoblja uspeh njegovega, v potu obraza zvršenega truda. Nezgodna in nesreča, ktere si nismo sami krivi, vzbujajo pri vsakem človeku sočutje, dočim nas ljudje radi naše krivde sodijo neizprosno in brezobzirno.

Po svoji krivdi pa je pustil kmet v svojo hišo kaj zvijačnega sovražnika, ki mu huje škoduje nego vsi mogoči drugi sovražniki. Ta sladki in vender tako grenki

sovražnik je — žganje! — Komaj se začne svitati, mora kmet že zapustiti svoje toplo ležišče ter se podati na delo. Drgetajoč obleče mrzlo obleko ter se ne more tako kmalu ogreti. Peč je še mrzla, pa tudi sicer ve, da ne bo kmalu dobil kaj gorkega v želodec. Toda mož ni dolgo v zadregi; saj se je bil preskrbel za tak slučaj. Človek vender ne sme zmrzniti. Pozorno odpre omaro ter vzame iz nje steklenico, iz ktere se sveti in blišči, kakor bi bilo v njej samo tekoče zlato.

Privošči si krepek požirek! Poželjivi pivec res pri tem nekoliko skremži obraz, toda kmalu se mu zjasni, obrne se in stegne, kakor da bi bil posrkal vso moč celega sveta. „To je zdravo,“ mrmra zadovoljno. „Še en požirek! Kako to vender blagodejno greje, prav tje do srca!“ Potem zopet steklenico z življensko pijačo postavi na prejšnje mesto ter otide na polje. Tu se živo poprime dela. Poznej sicer dobi na polje še topel zajutrek, toda kar ne diši mu; prvi jutranji požirek je bil vender vse kaj drugega!

Vrnivši se po težavnem delu domu, čuti se vsega klavernega in pobitega. Zopet je treba poiskati moči, ktere je, kakor misli, dovolj v steklenici v omari. Obed zopet ne tekne na žganje navaženemu želodcu. Po obedu pa je

požirek žganja kar čudovito koristen, posebno tedaj, če je kaj mastnega, povejenega prišlo na mizo. Po moževem vzgledu tudi gospodinja seže po tem zdravilu, da ji mastna jed ne bo pokvarila želodca. Otroci pa že celó ne smejo zboleti, zato morajo tudi piti. Po prestalem dnevnem naporu in trudu pride pa še le pravo in prekoristno na vrsto, t. j. uspavalni požirek! Po njem se spi tako nebeško sladko, po njem si človek tako pošteno odpočije.

In tako si zares kmetovalec domišlja, da pri svoji družini nikakor ne more pogrešati žganja. Stekleničica postane premajhna; na njeno mesto pride steklenica in naposled sodček. Toda žganje, s katerim se je začelo, ne zadošča več, preslabo je; nadomestiti je morajo močnejše vrste. Rum, to je še le pravo krepilo! Pri hiši je sedaj vse omamljeno, zato gre pa tudi vse navskriž. Gospodarja in gospodinjo časih preobilna „moč“ tako prevzame, da jih noge kar ne morejo več nositi.

V pijanosti se prespi marsiktera ura, ki je določena delu. Posebno dobro se takrat počutijo posli. Delajo, kar je njim všeč, in ta in oni stisne, kar ravno dobi v pest; jajca, maslo, smetana nekako hitro zginjajo in med „mojim in tvojim“ se pri takih okoliščinah ne dela vedno tenkovensten razložek.

Tako gospodarjenje kmalu pokaže žalostne svoje posledice. Neprestano uživanje žganja ima pogubne nasledke. Veselje do dela zaspri, človek postane ves bedast in len, top proti vsemu; naposled se ne loči mnogo od živali. In tako gre potem vse kmetovalčevu gospodarstvo vedno bolj rakovo pot. Kmetovanje mu kar ne ugaja več, in vse enako mu je, ali se mu razcvita, ali propada. Dolgovi naraščajo, ker dohodki že dlje časa ne zadoščajo; naposled mu ni mogoče zmagovati niti obrestij, tem se

Podoba 29.

Podoba 30.

pridružijo še tožni in sodni troški ter spravijo pijanca v proprašt.

Ves obupan čaka sedaj nesrečnež zadnjega udarca, kterege je z zanikarnim življenjem nakopal sebi in svojcem. Vidi, da mu bodo otroci zapadli revščini in potrebi, otroci, katerim se vidi, da so sinovi in hčere starišev pijancev ter skoraj niso sposobni za življenje.

Konec vsemu žalostnemu dejanju pa napravi javna dražba in razkosanje zemljišča. Svet je zopet bogatejši za nekaj beračev, ki brez strehe in lačni zro v negotovo bodočnost.

Kaj pa je povzročilo to brezmejno bedo? Zlodjeva, peklenska pijača, žganje! Resnica je, da je to najhujši sovražnik v kmetiski hiši! Zapomni si to, kmetovalec, in če imaš spravljeno še kako steklenico te pijače, vrzi jo daleč proč ter pij raje krepilno mleko, sadni mošt ali vsaj pivo!

Nočem biti nikak spokorni propovednik, pač pa hočem biti zaupen sveovalec tistim, katerih se to tiče!

Poučilo o pojavih, s katerimi se kaže svinjska kuga.

(Glej min. ukaz z dne 9. junija 1895. l. drž. zak. št. 79.)

Svinjska kuga je otrovna živinska bolezen, ktera je bila v kraljevinah in deželah, zastopanih v državnem zboru, do najnovejšega časa popolnoma neznana in na katero zatorej živinski posestniki mnogokrat niso pazili ter jo deloma zamenjali s svinjsko rdečico.

Nje otrovnost sli nalezljivost pa je mnogo večja, kakor ona svinjske rdečice, in praviloma jo nalezejo premnogi, časih vsi prasiči tistih dvorcev, kamor se je zanesla; tudi umrljivost med obolelimi prasiči je neprijemno večja nego pri rdečici; največ prasičev za njo pogine.

Razširja se posebno po trgovinskem prometu s prasiči, pa tudi po posredovalcih in zlasti po strežnem osebju, po rezarjih, po predmetih in zlasti po gnoju iz okuženih svinjakov.

S tem, da se pokoljejo za svinjsko kugo oboleli prasiči, nastanejo po dotičnih dvorcih večkrat nevarna kužna terišča, in sicer večkrat za dolgo časa, in dokazano je tudi, da se z mesom in odpadki takšnih zaklanih prasičev kuga dalje širi.

Meso teh bolnih prasičev, katero se večkrat vidi, kakor bi bilo kuhano, je človeškemu zdravju škodljivo.

Prasiči, kateri zbolé samo v manjši meri ali kateri imajo zoper bolezen večjo odpornost, kakor je to pri domačih, z angleškimi plemeni ne mešanih plemenih, kateri zatorej kažejo samo naglo minečo bolehnost, posebno pogostoma zatrosijo to kugo.

Najmanj odporni so mladi prasiči (prasički, ščeneta).

Otrovilo se razširja z izdihano sapo, z izmetki, ktere kašljaje izmétajo bolni prasiči, s skupno pičo, z napajališči, z blatom in scalnico, z gnojem iz okuženih svinjakov, s steljo, z orodjem, ki se rabi pri svinjakih itd.

Bolezen obstoji iz vnetja pluč in črev s pogostoma razširjenim razdetjem črevesne sluznice; v mnogih slučajih težko obolé tudi ledvice in scalni organi. Na redko se podobno razdetje kakor pri črevesni sluznici pokaže tudi pri sluznici na rilcu, v goltancu, v žrelu in v sapniku.

Če obolé pluča ali čreva, oziroma vsa sopila ali prebavila, vselej se pri vsakem teh bolnih organov bolezen pokaže različno.

Bolezen se začne s tem, da prasiči nečejo žreti, da jih nadleguje žeja, da so opotočni in slabotni, zlasti v zadnjem telesnem delu; njih hoja je trudna, vrtoglava, gugava v zadnjem delu telesa, noge so trde, korak kratek. Prasiči mnogo leže, zarivajo se pod nastel, vstajajo neradi in težko, krulijo redko in znatno hripavo, kašljajo slabo, večkrat komaj slišno, sopejo naglo, očitno gibaje trebuh.

Mnogokrat se opazuje v začetku bolezni in v nje daljšem teku, da prasiči bljujejo, dobé krvavo barvano drisko, in da gré od njih drobno grudasto, krvavo barvano ali močno s krvavo sluzjó prevlečeno blato.

Bolni prasiči imajo hudo mrzlico, tresejo se po životu, koža se čuti časih vroča, časih hladna ter je večkrat okoli ušes, na rilcu, pod vratom, po trebuhu in na notranjih ploskvah krač in stegnov močno rdeče ali višnjevo barvana; največkrat se pokaže izpuščaj, združen s krastami. V začetku so oči solzate, kmalu pa jih zalepi in na pol zaprè vlačna, gnojasta snov.

Prasiči naglo shujšajo in večkrat poginejo že čez malo dni; časih pa traja bolezen več tednov, redkokdaj tudi več mesecev.

Bolezen se pokaže pri novokupljenih prasičih praviloma kmalu potem, ko so postavljeni v svinjak, in nje znamenja so tako očitna, da jih ne more izgrešiti strežno osebje, če le nekoliko natanko pazi na živali. Svinjski posestniki, ki zapazijo bolezen, so dolžni, nemudoma to naznaniti županstvu, da se morejo kar najhitreje ukreniti odredbe, ovirajoče daljno razširjatev te kuge, zlasti ker izdatna zdravila zoper to bolezen še niso znana in ker bi bilo pri nje največkrat naglem pretoku in širnem razdetju v organih, za življenje važnih, zdravljenje tako obolelih prasičev previdoma brezuspešno,

Da se ta jako nevarna svinjska kuga ne zanese v naše kraje in da se pospeši tudi nje nagli zator, opozarja se živinorejno prebivalstvo, naj v obče, kar je največ moči, ne uvaža tujih prasičev, opozarja se na to, kako se svinjereja dobro izplačuje, opozarja se na gospodarske prednosti naših domačih svinjskih plemen, na njih odpornost, zmernost in izredno plodovitost, potem pa tudi na to, da imajo domači prasiči bolj okusno meso, ter se opominja, naj z živahno svinjerejo pokriva svojo potrebo, kakor se to godi že v več okrajih.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 20. junija 1895.

Strnišča kaže kar najhitreje podorati.

Kadar sta ozimina in jarina požeti, bodi kmetovalcu prva skrb, da podorje strnišča kar najhitreje mogoče. Zelo napačno pa je, strnišča po več tednov ali mesecev ne dotakniti se s poljedelskim orodjem. Tako izgubimo uže precej pridelka, ki bi ga njiva sicer morala roditi. Brezpogojno in nedvojbeno je dobro, strnišče hitro podorati. Marsikomu utegne ugajati, da strnišča poprej ovce popasejo, vendar naj se to zgodi precej po žetvi. Žal, da ravnaajo ljudje dostikrat ravno nasprotno ter puščajo strnišča do novembra in še dalj.

Na Angleškem so kmetovalci tega mnenja, da vsak dan zamude donša več škode, ako ne podorjejo strnišča. Pomisliti treba tudi, da je vedno težavneje podorati, čim dalj na zimo odlagamo. Tudi mnogo manj hasni, če podorjemo kasno, nego če hitro, pa tudi ni mogoče, kadar zima rano pritrisne.

Koristi so pa mnogovrstne, kadar podorjemo strnišče hitro. Plevelno seme, rano in pozno, pride pod grudo in začne poganjati, in zato je nastopna zima tem gotoveje uniči. Dosti plevelnatih rastlin vzraste sicer, pa rano podorjanje jim vzame življenje in jih vrže pod grudo. Največ jih pogine. Podorano strnišče se pomeša z zemljo, razkrajja se hitro in je najboljši gnoj prihodnjim rastlinam. Pirnico uničimo tako najlože, ker ji vzamemo precej vse njene nadzemne dele. Naposled pristopa zrak prosteje in dela zemljo rodovitno. Nevzoran svet pa se čedalje bolj strjuje ter odvrča plodonosni zrak.

Zelo se izgovarjajo: ne utegnemo, da bi precej po žetvi podoravali strnišče. Sedaj, ko imamo dovolj dobrih plugov, ne velje ta izgovor. Malo časa in truda je treba, da se strnišče prevrne. Koder je bilo izpalo mnogo zrnja, kaže tem bolj, da hitro preorjemo strnišče in tako pognojimo; podorano zrnje pa požene kmalu in da novega zelenjavnega gnoja. Ta postane tem boljši, ako prisejemo še nekaj ajde ali gorušice. Naposled podorjemo vse, in hasek je tem večji. Ako vržemo ob tej priliki nekoliko razkrojene kostne moke vmes, pospešimo več, nego če bi bili kupili in potrosili dragega peruvskega gvana. Potem treba pred zimo orati in pustiti njivo do pomladi. Sedaj se povleče in poseje. Dobri učinki takšnega ravnanja so naslednji: Zgornja plast zadnjega leta s strniščem in gnojem vred pride globoko v zemljo, nje spodnja plast pa navzgor, da jo zrak, svetloba in toplota, zima in mokrota obdelujejo in v njej nahajajoče se redilne snovi razkrajajo. Po zimi postano zemlja na njivi bolj rahla nego pod motiko, plugom in brano. Takšna zrahljana zemlja pridržuje v njej nahajajoče se plinaste gnojilne snovi in srka takšne iz zraka kakor goba. Zemljišče si prihrani blagotvorne zimske mokrote, zgoraj po površini je pa precej suho in pripravno za jarino.

Kdor dela tako, ogne se oni nezgodi, ki je neizogibna, ako preorje isto njivo jeseni in spomladi, kajti tedaj pride navzgor z vsem svojim plevelom ista plast zemlje, ki je bila poprejšnje leto. Nasledek temu je, da vso njivo prepreže plevel. Od daleč ni možno presoditi, kaj je vsejano. Oves je tedaj v slučajih videti, kakor bi le ogrščica bila vsejano. Ako pa ravna kmetovalec razumno, ni se mu bati zapleveljenih njiv. Kdor utegne rano podorano strnišče pred zimo še enkrat globoko podorati, ta bode imel veliko pridelka, zlasti če sadi ondi okopavino. Ravno tedaj kaže strnišče precej podorati in povleči. Plevel bode tem hitreje pogнал, pa naslednji predzimski plug ali zimski mraz ga uniči tem gotoveje.

Deset zapovedij o vzgoji žrebet v prvem letu.

1.) Pregovor slove: „Kobila ti da žrebe, konja pa moraš sam narediti“. Ta pregovor hoče reči, da je zelo važno, odbirati za pleme dobre kobile in žrebce, da pa to ni še vse, ampak da je od tebe zavisno, da vzgojiš iz lepega žrebeta tudi lepega konja. Ako imaš še tako lepo in za pleme sposobno žrebe, s slabo vzrejo je lahko popolnoma pokvariš.

2.) Vzreja žrebetova se ne prične z dnevom, kadar je kobila stori, ampak uže ob času, ko je še v materinem životu. Le če dobro in pravilno ravnaš s kobilo, storila ti bode lepo žrebe. Po nekterih krajih naših, zlasti na Gorenjskem, delajo po zimi tako silno z brejimi kobilami, da skote potem medla žrebeta, ki največkrat kmalu poginejo, ako kobila morda uže poprej ni izvrгла.

Dvajset goldinarjev, ki so jih z delom prislužili, petkrat potem izgube, ker niso odredili žrebeta.

3.) Posebno skrb imej o porodu. Kadar se kobili bliža čas, imej vedno blizu izkušenega človeka, ki pomaga, ako je potreba. Kobili nastelji dobro in mehko. Potrebno ni siliti kobilo k porodu, zlasti ne daj pre zgodaj predreti mehurja, ki dela pot mladiču. Ako je pa mehur prezgodaj počil in se kobila težko ožrebi, moči ji dotične dele z gorkim mlekom. Mehur je najbolje, da sam počí.

4.) Mladiča je počasi ven vleči in le takrat, kadar ima kobila popadke. Kadar je uže glava zunaj, zlasti počasi vleci, da se popkova vez prekratko ne odtrga, kar ima lahko zle nasleške.

5.) Posebno pazi na popek. Ako se popkova vez sama ni odtrgala, odreži jo mladiču 6 do 8 centimetrov od trebuha in podveži jo s prav čistim, širokim in mehkim trakom. Ako popkovo vez podvežeš z umazanim trakom, pritisne lahko prisad, ki je zelo nevaren. Popek bodi vedno snažen, in če je le mogoče, omivaj ga s karbolno vodo. Mnogo boleznij dobivajo žrebeta zaradi nesnage na popku, zlasti se v nemajo členi, pluča, oči in možgani.

6.) Po porodu odrgni kobilo do suhega. Če posteljica ne gre od kobile v 24 do 36 urah, odstrani naj jo živinozdravnik.

7.) Mlezvo, t. j. prvo mleko po porodu, mora dobiti mladič, da si očisti čreva matrne smole.

8.) Če je vreme, morata starka in mladič iti vsak dan na plano; ko kobila prične delati, naj jo mladič povsed spremlja, koder je mogoče. Kadar mladič prične jesti, prični mu pokladati zdrobljenega ovsu.

9.) Prvo leto žrebe najbolj raste. Dobra krma je zatorej v tem času nad vse važna.

10.) Če se žrebe vsak dan ne pregiblje dosti, nikar ne misli, da si vzrediš dobrega konja. Žrebe, ki je vedno v hlevu, dobi mehke kosti in nizka kopita, ki le navzpred rasto in bicelj vedno bolj k tlam tišče. Žrebe, ki živi vedno v hlevu, divja, kadar je pripelješ na plano, sem ter tja in se pri tem poškoduje ter dobi boleznij na kitah in v členih. Kadar je žrebe potno, glej, da se ne prehladi.

Zdravljenje hirajočega češpljevega drevja.

Ko je nadzoroval vladni svetnik E. Mach iz Šmihela na Tirolskem deželno kmetijsko šolo na Grmu, čudil se je ondotnemu splošnjemu hiranju češpljevega drevja. Da bi določil glivo, ki to hiranje povzroča, poslalo mu je šolsko vodstvo vejo hirajočega češpljevega drevesa. Uspeh Machovega preiskovanja je zanimiv in poučen, zato je poslal visoki deželni odbor naši družbi prepis Machovega poročila z željo, da se razglasi in se tako splošno izve ktero sredstvo naj se porablja proti hiranju češpljevega drevja.

Poročilo slove: Na listju poslani veje češpljevega drevesa sta se našli pri mikroskopski preiskavi dve glivi, in sicer „*phyllosticta prunicola* Sacc.“ in „*polystigma rubrum* Pers.“. Zadnja povzročila znano bolezen na češpljevem listju, t. j. mesnato rdeče lise.

Hiranje drevja more povzročiti le obilica glive „*phyllosticta prunicola*“, ki se je našla na vsem listju poslani veje, dočim se je druga gori imenovana gliva našla le na dveh listih.

Phyllosticta prunicola naredi na listju mnogoštevilne, pikam podobne, v zrelem stanju črnkaste trosovne mehove, iz katerih pridejo prav majhni brezbarveni, po-

dolgasto-eliptički trosi. Suhe lise, ki jih povzročijo ta gliva na listju, so okrogle in oestro omejene ter so črnkasto-rožene, ker se v njih nahaja posušena trda kožica izpraznjenih trosovnih mehov. Ti posušeni deli listja prav radi izpadejo, zato je listje preluknjano kakor sito. Če torej gliva posebno močno nastopa, postane listje čisto preluknjano in se slednjič celo posuši ter odpade.

Če ta gliva končno uniči vse listje, kakor je to slučajno na Grmu, potem tudi plod ne more zoreti, češplje se zgrbančijo in odpadejo nezrele. Pa tudi drevo mora končno poginiti, če ni listja, oziroma če se novo listje ne more razvijati.

Skušeno sredstvo proti tej glivni bolezni mi ni znano; priporočal bi pa poskusiti škropljenje z modro galico. Sedaj je seveda že malo pozno, a morda je mogoče preprečiti vsaj razširjanje bolezni in rešiti pogina drevesa sama. Pravi uspeh se bo pa dal doseči le tedaj, če se s škropljenjem prične precej spomladi in se potem večkrat ponavlja. Škropljenje bi potem imelo tisti namen, kakor pri zatiranju peronospore, t. j. omejitev razširjanja glive in uničevanje trosi.

Priporočam še letos škropiti z 1% raztopino bakrene galice, ki naj se nevtralizuje s primerno množino apna, prihodnje leto pa naj se prične s škropljenjem spomladi tako zgodaj, kakor le mogoče.

Kako skrbeti za zdravje domačih živalij po leti?

Prva polovica poletja jako ugodno vpliva na zdravje domačih živalij. Pomladne bolezni se izgubljajo, druge se pa ne prikazujejo.

Z drugo polovico se pa začenja kazati neugoden vpliv. Pojavljajo se tako imenovane letnje bolezni; žolčna driska in griža, privadna, gnila mrzlica, legar in vranični prisad v vseh oblikah; potem vnetje možganov itd. Vse bolezni, ki se tačas prikazujejo, so rade nevarne, to velja tudi o vnanjih poškodbah.

Letnje bolezni se odlikujejo s črno krvjo in s tem, da zelo vplivajo na trebušne dele in da rada pritisneta prisad in gniloba; poleg tega pa tudi živci bolehajo, čemur sta vzrok kri in motenje v vampu in črevesu. Da se obvaruje živina teh boleznij, priporočajo ta sredstva:

1.) Enakomerno krmljenje s hladečo, sočno (zeleno) krmo je najboljšo branilo proti vsem letnjim boleznim. Koder se slednje leto pojavljajo, skrbeti je že prej, da bode ob nevarnih časih moči dati primerne krme.

2.) Po krajih z mokro, studenčnato zemljo, ki spodnje plasti le slabo prepuščajo vodo, priporočati je, da že naprej skrbeti za potrebno množino suhe krme (starega sena), in tako zabranijo bolezni, ki se v mokrem, hladnem, deževnem poletju pojavljajo pri živini, ki hodi na pašo.

3.) Vsekakor pa je za to skrbeti, da po leti ne bode živina stradala, kar se rado primeri sredi poletja, ko začne primanjkovati zelene krme. Stradež je vzrok mnogim boleznim.

4.) Vedno je tudi skrbeti, da ne bode manjkalo sveže pitne vode, zlasti tudi v svinjaku ne.

5.) Prasičem naj se dajo vsak teden po enkrat v majhnih množinah lahka čistilna zdravila; nadalje ne pokladaj močne krme, ki povzročuje vročino ali pa zgošča kri, kakor na pr. rž, oziroma sočivje.

6.) Goved imej po dnevu v hlevu, in goni jo le zvečer ali zgodaj zjutraj na pašo. Svinjsko dvorišče mora biti senčno.

7.) Vsak dan razkužiti hlev (z mavcem, s fosfatnim mavcem, s kajnitom) je vsekakor potrebno. Svinjaki se morajo slednji dan poplakniti s svežo vodo.

8.) Hlevi se morajo prezračevati, a vendar tako, da živina ne bode na prepihu. Živina ne sme biti po leti preveč natlačena v hlevu.

9.) Goveda in konje vsak dan česi, pogostoma jih koplji in umivaj, da bode koža čista, kar je jako potrebno.

Razne reči.

— **Proti krvotoku iz nosa** je najboljši pripomoček močno gibanje s čeljustmi, kakor pri žvekanju. Otrokom se dene v usta papirnata kroglica, katero naj potem žvečijo. Odrasli ljudje takih kroglic ne potrebujejo, ker si dajo dopovedati, da jim tako gibanje s čeljustmi ustavi krvotok. To sredstvo se je dobro obneslo celo pri najsilnejšem krvotoku.

— **Ugodni vpliv gnojnice na travnike in pašnike** je po skušnjah, kakor tudi po natančnem znanstvenem opazovanju, že dolgo znan. Zlasti so opazovanja pokazala, da se je po gnojenju z gnojnico pridelek na travniku zelo povečal, kar tudi ni težko pojasniti. Gnojnica je namreč bogata na dušiku in kaliju, ki sta tudi travam glavna redilna hrana. Pri nekem točno izvršenem poskusu se je dobilo od dveh kosov travnika, od katerih se je eden dobro pognojil, drugi pa je ostal nepogojen, na pogojenem 102 stota, na nepogojenem pa 56 stotov sena. Pri tem je bila redilna vrednost sena s pogojenega kosa bistveno večja. Pri tem je še omeniti, da vpliv ponavljajočega se gnojenja s samo gnojnico ni trajno ugoden. Nasprotno se je pokazalo, da se je po večkrat ponavljajočem se gnojenju z gnojnico prikazala na travniku debelostebelna, manj redilna trava. Vzrok temu je dejstvo, da gnojnici, ki ima sicer res dokaj dušika in kalija v sebi, primanjkuje fosforove kisline. Kjer pa se ob enem gnoji s Tómasovo žlindro, tam se ta nepravilnost ne pokaže. Priporočam se torej travnike poleg z gnojnico ob enem gnojiti še s Tómasovo žlindro, pa bo uspeh gnojenja vsikdar dober in trajen.

— **Tlak v svinjakih.** Dobra opeka je najprimernejša tvarina za tlak v svinjakih; postaviti jo je treba po koncu in zaliti z malto iz mavca, ali vsaj špranje z mavcem zadelati in zamazati. Podlogo, na katero se tlak položi, je treba napraviti iz zdrobljene opeke, ki pa naj se pomeša s steklenimi črepinjami, da se v nji ne zareda podgane. Komur se zdi tlak iz po koncu stoječe opeke predrag, položi naj opeko poševno, in sicer drugo vrhu druge. Tlak mora biti tako narejen, da visi proti koritu, pod katerim, ali poleg katerega naj je narejen žleb, da se po njem odceja gnojnica. Če je tlak tako vreden, ostane hlev za žlebom suh ter služi živali za zdravo ležišče. Nekteri prasičjerejci napravijo živalim na tem mestu še nekoliko vzvišan lesen oder. Sviri pa se, da se tlak ne napravi strmejši nego je potrebno, ker se žival na njem lahko spodrsne, da pade ter se poškoduje. Pri dobro napravljenem tlaku zadošča za odtekanje gnojnice, da visi le nekoliko centimetrov.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 92. Ali je kakšen kit, s katerim bi se zamazala razpokla železna cev pri vodnjaku? (P. v H.)

Odgovor: Takih kitov je več. Priprosto in hitro se dasta narediti naslednja dva kita: 1.) 100 delov železnih opilkov se pomeša z enim delom salmijaka, in temu se potem dolije toliko kisa (jesiha), da se naredi gosta maža. 2.) V prav fino moko zdrobljena svinčena glaj se zmeša z glicerinom. — Oba ta kita se hitro strdita in sta za vodo nepredorna.

Vprašanje 93. Skozi vas teče po srenjskem svetu gnojnica, katero si dva soseda vsak po eno leto napeljujeta na svoje travnike. Ker je moj travnik pred njihovima, rad bi se tudi jaz ekoristil z gnojnico; zato vprašam, **če smem tudi jaz napeljati to gnojnico na svoj travnik?** (J. A. na H.)

Odgovor: Na to vprašanje je težko odgovoriti, ne da bi se razmere videle na licu mesta in bi se poznale vse podrobnosti. Kakšen je srenjski svet, po katerem teče gnojnica? Če je to kaka javna pot, po kateri teče ob dežju z gnojnico pomešana deževnica, potem Vam pač nihče ne more braniti, da tudi Vi napeljete to deževnico na svoj travnik. Po našem mnenju nimata Vaša soseda tako nobene posebne pravice do te gnojnice, razven do tiste, katero jima deževnica dovede do njih travnikov, drugače bi smela tirjati, da nihče svojega gnojišča ne sme tako pravilno urediti, da bi se gnojnica ne odtekala.

Vprašanje 94. Imam vola, kateremu se dela na spodnji čeljusti trda kostna bula, ki je sedaj za pol debelega krompirja velika? Kako odpravim to bulo? (J. S. v Št. J.)

Odgovor: Dasi bule ne popišete natančno. vendar domnevamo, da je morska kost, ker pravite, da je trda in koščena. Morska kost se navadno naredi vsled kake otiske, zato je najpoprej to treba odpraviti, na pr. je treba popraviti uzdo, če ta pritiska na čeljust ob vožnji. Če pritisek neha, potem tudi rast morske kosti preneha; poprejšnji izrastek pa ostane, ker se ne da z nobenim mazilom odpraviti, kar pa razven tega, da lepoto kazi, živini nič ne škoduje. Ako je pa morska kost na takem kraju, kjer ni nežnih žil ali čutnic, se pa odpravi s tem, da jo izkušen šivinozdravnik odžaga ali odbije. Mogoče je pa, da bula pri Vašem volu ni morska kost, ampak mramor. To določiti in zdraviti je pa vsikdar reč živinozdravnika; zato Vam toplo priporočamo, obrnite se do njega. Priporočamo Vam tudi brati članek „Morske kosti“ v knjigi „Domači živinozdravnik“.

Vprašanje 95. Na svoji senožeti imam blizu meje, a vendar še na mojem svetu, nekaj drevja, katero mi je sosed tako poškodoval, da se bo bržkone posušilo. On zahteva, da naj drevje odstranim, češ, da mu senca dela škodo na njivi. Ali ima on pravico to zahtevati, ali ga morem zaradi odškodnine za pokvarjeno drevje tožiti, in koliko od meje se sme saditi drevje? (M. Z. v Š. S.)

Odgovor: Vaš sosed nima pravice tirjati, da odstranite drevje, ki raste na Vašem svetu, in je ravnal protipostavno, ker je samolastno hotel drevje odstraniti; zato morete proti njemu postopati sodnijskim potom. Vsak sme na svojem posestvu saditi drevje, koder hoče, izjema je le za nasade ob državnih, deželnih in okrajnih cestah. Sicer pa berite tudi odgovor na 137. vprašanje v lanskem letniku „Kmetovalca“, ki obširno razpravlja postavna določila o drevesu na meji.

Vprašanje 96. Jaz si mislim napraviti železno poljsko brano, ker jih pa ne poznam, zato vprašam, če so tako brane priporočene in kje se dobe? (F. A. v V.)

Odgovor: Železne poljske brane niso le dobre, ampak izvrstne ter so vsled njih sestave veliko boljše nego naše navadne lesene. Po naprednih krajih so navadne lesene brane uže tako izginile, kakor pri nas leseni plugi. Železnih bran je mnogo vrst, posebno pa priporočajo Zakove brane (Saack), ki so popolnoma premakljive in se dobe pri tvrdki E. Kühne v Budapešti za ceno od 28 gld. naprej. Tudi tako zvane diagonalne brane so zelo dobre; te pa dobite pri Hellerju na Dunaju.

Vprašanje 97. Imam kravo, ki ima po hrbtu polno turrov, ali kakor mi pravimo, podkožnih črvov. Ti turi so veliki, kakor lešnik, ter se čez nekaj časa zgnije. Navidezno kravi ne škodujejo, vendar bi jih rad odpravil; zato prosim pouka. (J. B. v P.)

Odgovor: Te ture, katere imenujemo podkožne ogerce, res naredijo podkožni črvi, to so ličinke neke vrste zoljev, katere imenujemo „goveji zolj“ (nemški „Dasselfliege, latinski hypodermis bovis). Zolj je velik in debel kakor mesarska muha, ter se pokaže po leti v najhujši vročini, sosebno v soparnih popoldnevih, pri goveji živini na paši. Poprej se je sploh mislilo, da zolj volom in kravam jajca vzdolž hrbta zabada v kožo, in v resnici ima samica na zadku precej dolgo cevko, iz katere spušča jajca. To se je zdelo toliko verjetniše, ker se živina te muhe tako strahovito boji. Novejši opazovalci pa to prerekajo in trdijo, da tudi goveji zolj, kakor konjski, jajca samo na dlako prileplja, in da se izlegla ličinka sama zabode pod kožo. To je lahko mogoče, ker v resnici ima črvič takemu delu vse potrebno orodje, namreč spredaj sveder in ob strani dve kvačici. Ko se je zavlekel pod kožo, naredi se okoli njega vrečica in na onem mestu je koža nekoliko privzdignjena, kakor bi bilo kako zrno pod njo. Vrečica se ognoji in predere in v tem gnoju živi ličinka. Ako uljé stisneš med dvema prstoma, brizgne gnoj iz njega in tudi ličinka se pokaže. Iz prva bela, potem rjavkasta ličinka živi do prihodnje pomladi v uljesu, potem izleze in pade na zemljo, kjer se zabubi, a nekoliko tednov pozneje izleti iz nje gotov zolj v višave, kjer se zaplodi. Samec hitropogine, samica pa se napoti iskat goved. Dovršen zolj ne potrebuje nikakeršne hrane, zato tudi nima ust. Koža zolja-vega govedčeta nima polne cene, ker je luknjata. Mazanje z žaltavim maslom ali s pelinom, pa tudi s terpentinom in petrolejem, odvraca zolja od živine. Ako pa že opazite ličinke pod kožo, ne dajte jim zoreti, temveč iztisnite jih s prsti in zmastite jih.

Gospodarske novice.

* Na občni zbor naše družbe, ki bo v četrtek, dne 18. t. m., opozarjamo vse člane ter jih pozivljemo na obilno udeležbo.

* Svinjska kuga se na Ogerskem grozovito razširja in se kaže tudi uže na Hrovaškem. Na Ogerskem je naredila za veliko milijonov škode. Bog nas obvaruj tudi te šibe! Obvaroval nas bode, če ne bomo rok križem držali in se je bomo branili. Za sedaj nam ni drugega početi, kakor strogo se moramo ravnati po predpisih deželne vlade, katere v pričujoči številki objavljamo. Mimogrede bodi omenjeno, da je bila naša slutnja o bodočih visokih cenah prasičev prava, kajti v Budapešti je bila cena pred kugo 40 kr. za kilogram, sedaj je pa uže 62 kr.

* Kmetijskega nadaljevalnega tečaja za učitelje pri kmetijski družbi letos ne bode, če tudi so ga nekteri listi naznanili, kajti družba ga je za letos iz tehtnih vzrokov morala odkloniti.

* Skušnje na tukajšnji podkovski šoli so bile dne 27. in 28. junija. Kovačev brez šole je bilo izprašanih 11, in sicer je skušnjo delalo prikrat 6 kovačev; 5 kovačev je moralo skušnjo ponavljati, ker so lansko leto pri skušnji propali. V prvič došli kovači so bili vsi s Štajarskega, nobenega Kranjca—kovača letos ni bilo pri skušnji. 10 kovačev je prestalo skušnjo s povoljnim uspehom, eden kovač je odstopil med skušnjo. Učencev podkovske šole je bilo letos 12, a med tečajem je eden učenec umrl za jetiko v bolnišnici, neki drug, tudi zelo bolan, je zapustil šolo in se ni več vrnil. Eden učenec, Goričan, se bode šolal celo leto. Izprašanih je bilo torej le 9 učencev iz podkovstva in mesogledstva. Vsi učenci so dobili podpore, vsi so skušnjo prestali s povoljnim uspehom. Vrste se pa učenci po uspehu skušnje tako le: Učenec Ernest Juh iz Litije je dobil red „prav dobro“; učenci Jakob Leban iz Broda, Andrej Škerl iz Dolenje Vasi, Frančišek Stopar iz Boštaja, in Jernej Kušlan iz Cerknice red „dobro“; učenci Jan. Rupnik-

iz Hotedršice, Jožef Vovk iz Višnje Gore, Janez Oven iz Radohove Vasi in Anton Šraj iz Gorenje Vasi red „zadostno“.

* **Brezplačno plemenjenje cesarskih žrebcev** je imelo letos najboljši uspeh, kajti pripeljalo se je izdatno več kobil k njim, kakor lansko leto. Tako se nam na pr. poroča iz Iga, da je lansko leto tam 5 žrebcev plemenilo 175 kobil, letos so pa 4 žrebci plemenili 260 kobil.

* **Predavanje** bode imel c. kr. okrajni živinozdravnik iz Kranja dne 28. julija t. l. v šolskem poslopju v Cerkljah. Kmetijska podružnica cerkljanska vabi k temu predavanju vse kmetovalce, naj so družbeni člani ali ne.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

št. 7096.

Razglas.

Glasom uradnih naznanil je kraljevo ogersko ministerstvo za poljedelstvo prepovedalo izvažati prasiče iz komitatov Šopronj, Bihar in Sabolč, kakor tudi iz mestnega ozemlja šopronjskega, najbrž zaradi ondot razširjene prasičje kuge.

To daje povod tudi deželni vladi, da brezpogojno prepoveduje uvažanje prasičev iz zgoraj navedenih komitatov in iz mestnega ozemlja šopronjskega na Kranjsko.

Prestopki te prepovedi, ki stopi v veljavnost s tistim dnevom, ko se razglasi v novinah „Laibacher Zeitung“, kaznujejo se po zakonu z dne 24. maja 1882. l., drž. zak. št. 51., pri čemer se uporabljajo tudi določila § 46. zakona o živinskih kugah.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 31. maja 1895.

št. 7668.

Razglas.

Da se v našo deželo ne zanese prasičja kuga, zato deželna vlada brezpogojno prepoveduje na Kranjsko uvažati prasiče tudi iz komitatov **Železno Mesto, Zasz, Nagy-Kun-Szolnok, Somogy, Szilagy** in iz mestnega ozemlja **Temešvar**.

Prestopki te prepovedi, ki stopi v moč s tistim dnevom, ko se razglasi v časopisu „Laibacher Zeitung“, kaznujejo se po zakonu z dne 24. maja 1882. leta, št. 51., drž. zak., pri čemer se uporabljajo tudi določila § 46. občnega zakona o živinskih kugah.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 14. junija 1895.

št. 7674.

Razglas.

Ker se je pri nekem hrovaškem prasičjem transportu v Dunajskem Novem Mestu dokazala prasičja kuga, zato deželna vlada v ta namen, da bi se ta kuga ne zanesla k nam, dotlej, dokler se ne ukaže drugače, **brezpogojno** prepoveduje uvažati, oziroma goniti prasiče iz vse Hrovaško-Slavonske na Kranjsko.

Prestopki te prepovedi, ki stopi v moč s tistim dnevom, ko se razglasi v novinah „Laibacher Zeitung“, kaznujejo se po zakonu z dne 24. maja 1882. l. drž. zak. št. 51., ter se pri tem uporabljajo tudi določila § 46. občnega zakona o živinskih kugah.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 14. junija 1895.

št. 7829.

Razglasilo.

Dodatno na tukajšnje razglase od 24. in 31. maja t. l., št. 6779. in 7096., in od 14. junija t. l., št. 7698., s katerimi se je

prepovedalo uvažanje prasičev iz Steinbrucha (Köbanja) iz raznih ogerskih komitatov in mestnih okrajev, vidi se deželni vladi z oziroma na to, da se na Ogorskem rdečica in kuga med prasiči vedno bolj razširja, potrebno, da se te kužne bolezni na našo deželo ne zanese in se tako odstranijo nevarnosti za človeško zdravje, uvažanje prasičev in svežega mesa iz cele Ogorske na Kranjsko na podlogi § 5. obč. zakona o živinskih kugah brezpogojno prepovedati.

Prevažanje je dovoljeno samo po železnicah, ne da bi se živina prekladala ali izkladala ali na postajah ustavljala.

Prestopki te prepovedi, ki stopi v veljavnost s tistim dnevom, ko se razglasi v novinah „Laibacher Zeitung“, kaznujejo se po zakonu z dne 24. maja 1882. l. drž. zak. št. 51., pri čemer se uporabljajo tudi določila § 46. navedenega zakona.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 20. junija 1895.

št. 8510.

Razglasilo.

Da se zaradi sedanje, vsled svinjske kuge nastopivše nezdore v prometu z živimi in zaklanimi prasiči iz Ogorske doseže uredba, primerna živinozdravilsko-policijskim ozirom, kakor tudi potrebam aprovizijiranja, zato je deželna vlada po ukazilu visokega c. kr. ministerstva za notranje stvari z dne 30. junija 1895. l., št. 18.370, dotlej, dokler se ne ukaže drugače, ukrenila nastopne odredbe:

1.) **Uvažanje** za trgovino namenjenih ali za trgovino primernih prasičev iz vse kraljevine Ogorske z všteti sedmograškimi deželnimi deli vred v kraljevine in dežele, zastopane v državnem zboru, in tukaj tudi na Kranjsko, je **prepovedano**.

V to vrsto spadajo vsi prasiči, ki živi tehtajo **manj nego 120 kilogramov**.

2.) **Uvažanje** do cela ali na pol pitanih prasičev, to je takšnih, ki živi tehtajo **najmanj 120 kilogramov**, iz Ogorskega in sedmograških deželnih delov v kraljevine in dežele, zastopane v državnem zboru, oziroma na Kranjsko, je **dopusčeno** pod nastopnimi pogoji:

a) Za izvoz določeni prasiči se smejo nakladati in pošiljati samo v takšnih komitatih ali kraljevih svobodnih mestih, o katerih kraljeva ogerska vlada ni izjavila, da so za izvoz zaprti.

Komitati in kraljeva svobodna mesta, o katerih se je doslej izrekel takšen zápor, so naslednji: kamitati **Pešta, Šopronj, Bihar, Železno Mesto, Ostrogon, Komarno, Somogy, Mošonj, Požunj, Sabolč, Nitra, Nograd, Tekov, Bekeš, Bregi, Stolni Beligrad, Also-Feher, Krassó-Szöreny, Šariš, Zala**, dalje stolno mesto **Budapešta** in **Köbanya** ter kraljeva svobodna mesta **Šopronj, Veliki Varadin, Kečkemet, Požunj in Stolni Beligrad**.

b) Takšni prasičji transporti morajo biti preskrbeni z živinskimi potnimi listi, naznanjajočimi, od kod so prasiči in kam so namenjeni; tem potnim listom mora biti pridejano potrdilo državnega živinozdravnika, da so prasiči zdravi; pošiljati se pa smejo samo v plombiranih vagonih, voznje ne smejo nikjer prekiniti, ki bi ne bila v voznem redu, in med vožnjo se ne smejo nikoder grugod dokladati ali odkladati, kakor v železnocestni postaji, kamor so menjeni.

c) Kot železnocestna postaja, kamor se smejo pošiljati takšni prasičji transporti, je za zdaj določena samo postaja **Ljubljana** c. kr. priv. južne železnice, kjer se nahajajo jamčevalne živinozdravilsko-policijske naprave, da se prasiči vestno preiščejo in primerno spravijo, dokler se ne zakoljejo v občinski klavnici.

d) Po prihodu takšnega prasičjega transporta v železnocestni postaji se takoj izvrši živinozdravilski ogled kar najatančneje in kar najvestneje, in samo tedaj, kadar bi z istim vlakom dospeli tudi prasiči drugačne proveniencije, se ogled odloži, dokler se ti prasiči živinozdravilsko ne pregledajo in ne odženo z železnocestne postaje.

e) Kadar bi se v ogerskem transportu našli prasiči, tehtajoči menj nego 120 kilogramov, kar pa ni, da bi konstatirali samo na pogled, ampak prasiči, o katerih se misli, da imajo najmanjšo težo, se morajo pretehtati, tedaj je te prasiče nakrmiti in napojiti ter jih s prvim prihodnjim železničnim vlakom na troške odpošiljateljeve zavrtni v ogersko predajno postajo.

f) Kadar se v ogerskem transportu najde tudi samo eden prasič, kateri je poginil na svinjski kugi ali svinjski rdečici, ali kateri je obceel na svinjski kugi ali svinjski rdečici, tedaj se istako transport, potem ko so se bili prasiči nakrmili in napojili, na troške odpošiljateljeve s prvim prihodnjim železničnim vlakom zavrne v ogersko predajno postajo.

g) Kadar se v ogerskem transportu najde eden ali več prasičev, ki so sumnjivi svinjske kuge ali svinjske rdečice, tedaj se isti takoj od živih prasičev odločijo ter izroče konjaču, da jih uniči.

Tudi ko bi se ne našel noben sumnjiv prasič, se zdravi prasiči prepeljejo na vozeh s konjsko uprego (ker se med prasiči nahajajo lahko tudi taki, ki so bolni za kugo na gobcu in na parkljih) v mestno klavnico ter se najpozneje v 48. urah polečjejo, ne da bi premenili svoje stališče, pri čemer je samo umevno, da se prasiči, pri katerih se je pred tem pokazala svinjska kuga ali svinjska rdečica, izroče konjaču, da jih uniči.

3.) Uvažanje mesa zaklanih prasičev iz Ogerske in sedmograških deželnih delov v kraljevine in dežele, zastopane v državnem zboru, oziroma na Kranjsko, se sicer ne prepoveduje, vendar je z ozirom na to, da ni dopuščeno, da bi ljudje uživali meso takšnih prasičev, ki so zboleli na svinjski kugi, omejeno na nastopne pogoje:

a) Zaklani prasiči te provenijence se smejo samo v nerazdeljenem stanju po železnici uvažati v zato določeno užitno mesto Ljubljana na Kranjskem in odkladati se na železnični postaji Ljubljana c. kr. priv. južne železnice

b) Takšne mesovne pošiljatve morajo biti preskrbljene s potrdnico, na predajnem mestu izdano od uradnega organa, ki obsega kraj postaje in namembe dotične pošiljatve in potrdilo, da meso ni od prasičev, obolelih na svinjski kugi ali svinjski rdečici.

Te pošiljatve se ne smejo odkladati, dokler ne dosepejo na železnično postajo v Ljubljano.

c) Po dohodu v Ljubljano se meso teh pošiljatev kar najnatančneje in kar najvestneje ogleda, in vsi zaklani prasiči, ki nosijo na sebi znamenja svinjske kuge ali svinjske rdečice, ali ktere je iz kakega drugega vzroka izključiti od človeškega užitka, naposled vsi oni zaklani prasiči, katerih se ne drže ledvice in ledvična mast, izroče se konjaču, da jih takoj uniči.

Te odredbe se razglašajo z dodatkom, da vsled njih izgube svojo moč tuuradni razglasi z dne 26. novembra 1889. l., številka 13.073., z dne 14. aprila 1892. l., številka 3903., in z dne 20. junija 1895. l., št. 7829., o prasičjih prometnih omejitvah z Ogersko zaradi ondot razširjene kuge na gobcu in na parkljih in svinjske kuge.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 3. julija 1895.

Št. 8856.

Razglas.

Glasom uradnega naznanila je izdala sedaj kraljeva ogerska vlada tudi prepoved gledé izvažanja prasičev iz komitata Heves, kjer je nastala kuga med prasiči.

V smislu tukajšnjega razglasila z dne 3. julija t. l., št. 8510., je torej prepovedano tudi iz tega komitata, in sicer brezizjemno in brez ozira na živo težo, uvažanje prasičev v kraljestva in dežele, zastopane v državnem zboru, torej tudi na Kranjsko.

To se razglašja v splošno znanje ter se pri tem še posebno opozarja na kazenske posledke v zmislu zakona z dne 24. majnika 1882. l. (drž. zak. št. 51).

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 8. julija 1895.

Št. 8895.

Razglas.

Ker se glasom uradnih poročil svinjska kuga razširja tudi po Hrovaškem in Slavoniji ter je vsled tega urediti promet z živimi in zaklanimi prasiči s temi deželami tako, da zadošča veterinarsko-policijskim zahtevam in ob enem potrebam aprovizijonovanja, zato odredi deželna vlada vsled ravodila vis. c. kr. ministerstva za notranje stvari z dne 7. julija 1895. l., št. 18784., naslednje:

1.) Uvoz za kupčijo omenjenih in pripravnih prasičev iz cele Hrovaške in Slavonije na Kranjsko je prepovedan.

Kot v to kategorijo spadajoči prasiči se smatrajo vsi tisti, ki živi tehtajo manj nego 120 kg.

2.) Uvoz na Kranjsko popolnoma ali na pol pitanih prasičev, t. j. tistih, ki živi tehtajo najmanj 120 kg, je dovoljen iz Hrovaške in Slavonije po železnici po načinu in določilih, objavljenih v tukajšnjem vladnem razglasu z dne 3. julija t. l., št. 8501., glede prasičjega prometa iz Ogrskega; to pa le, če so za uvoz namenjeni prasiči iz kuge prostih in od kralj. hrv. deželne vlade ne kot zaprtih razglašanih komitatov ali kralj. prostih mest.

3.) Uvoz zaklanih, a ne razsekanih prasičev iz Hrovaške in Slavonije po železnici na Kranjsko se sicer ne prepove, vendar zavisi to od določil gori omenjenega razglasila.

4.) Kot železniška postaja, na kateri se smejo taki prasiči ali take pošiljatve mesa na Kranjsko izkladati, se kot konzumni kraj določena Ljubljana pripusti le postaja Ljubljana c. kr. priv. južne železnice

5.) Vsa določila gori omenjenega razglasila pa prasičji promet z Ogrsko, v kolikor ta urejajo postopanje proti nepravilno došlim ali z bolnimi živalmi pomešanim prasičjim transportom in proti pošiljatkam mesa proti določbam tega razglasila, imajo tudi vso veljavo za pošiljatve prasičev in mesa iz Hrovaške in Slavonije v Ljubljano.

Te odredbe se razglasijo, da se izogne posledicam zakona z dne 24. maja 1882. l., drž. zak. št. 61., s pristavkom, da se razveljavi tukajšnji razglas z dne 14. junija 1895. l., št. 7674., ki sploh prepoveduje uvoz prasičev iz Hrovaške in Slavonije.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 9. julija 1895.

Listnica uredništva.

T. G. v St. J. Ječmen „Goldfoil“ je jari, torej se seje le spomladi. Družba ga nima v zalogi in ga tudi ne bo imela, kakor tudi ne krompirja „Agneljev biser“. Kar družba oddaja, to tako objavi v „Kmetovalcu“.

A. J. v P. Jajca za valjenje od gosi in rac dobite pri Maksu Paulyju v Köflachu na Štajerskem.

J. B. v R. Železno ploščo nad vodnjakom boste obvaro vali rje, če jo dobro namažete z oljnato barvo. Predno jo namažete, jo morate dobro očediti, zlasti morate iz nje izpraviti vsak začetek rje, potem jo namažite z minijevo oljnato barvo, in še le vrh te s tisto barvo, katero želite.

L. R. v K. Tomasovo žindro in kajnit morete dobiti pri kmetijski družbi v Gorici, jeseni pa tudi pri nas. Ceno in vse drugo bomo objavili prihodnji mesec.

J. C. v Ž. Iz Vašega pisma ne moremo posneti, ali se je moč upirati proti novi stavbi, katero misli graditi Vaš sosed. Pojdite k županstvu, da Vam da stavbeni red za Kranjsko, iz ktereга bodete posneli, če imate kaj pravice ustavljati se novi stavbi.